

"Ya bizimlesiniz, ya da teröristlerle"

09.09.2012

11 Eylül 2001'de İkiz Kuleler'e yönelik uçaklar ile yapılan saldırıların ardından toplu iletişim araçları çok fazla yayın yaptı. Olayla ilgili görüntülerin defalarca televizyonlarda tekrar tekrar gösterilmesi ise bireylerin aklında yer etmesini sağladı.

"Ya bizimlesiniz, ya da teröristlerle"

2001 yılında iletişim alanında yüksek lisans eğitimi için sınava hazırlanıyoruz. Arkadaşlar arasında bir telaştır gidiyor. "Acaba hangi sorular sorulacak? Sorular kolay mı olacak?" Bizler tüm bunları düşünürken ve sınavın başlama saatini beklerken, tüm dünyayı ilgilendiren bir olay yaşandı. 11 Eylül 2001 tarihinde kaçırılan uçakların Amerika Birleşik Devletleri'nin New York eyaletinde bulunan Dünya Ticaret Merkezi'ne (İkiz Kuleler) çarpması, dünya medyasını harekete geçirdi. Toplu iletişim araçları olayı izleyicileriyle buluştururken, bina içerisinde ve New York sokaklarında tam bir can pazarı yaşanıyor. Bu olay dünya gündemini bir anda değiştirerek bireyleri televizyon başına toplanmıştı. Televizyon başında olaya canlı canlı tanıklık eden bireyler, korku ve endişe içerisinde olanları izliyordu. Doğu Akdeniz Üniversitesi, İletişim Fakültesi'nde sınav için beklerken, haber bir anda duyuldu ve bizler de sınavı unutarak televizyon başına geçerek, olup bitenleri anlamaya çalışıyorduk.

Anında haberdar oluyoruz

Sürekli olarak küreselleşen dünya ve medya düzeninden bahsediyoruz. İşte bu yaşanan olay bizlere bu düzenin ne kadar hızlı çalışabileceğini göstermişti. Yeni medya düzeni sayesinde artık dünyanın her köşesinde olup bitenden anında haberdar oluyorduk. Eğer biraz şanslı isek, olayı canlı dahi izleyebiliyorduk. Bu düzeni eskiden hayal dahi edemezken, 11 Eylül 2001'de İkiz Kuleler'e yapılan saldırı ile habere ve bilgiye ne kadar kısa bir sürede ulaşabileceğimizi görmüştük. Sınav için bekleyen arkadaşlar ile artık sınav sorusunun nereden çıkabileceğini tahmin ediyorduk. Nitekim öyle de oldu. Sınavda yeni iletişim teknolojileri ve hayatımıza olan etkileri ile ilgili bir soru çıkmış, bizler de o gün tanıklık ve tecrübe ettiğimiz 11 Eylül olayını sınav kayıtlarına dökmüştük.

Ciddi bir travma yarattı

Bu anlattıklarım benim yüksek lisans sınavına girdiğim gün yaşadığım ilginç bir anı olmakla birlikte, zihnime kazınan o anları sanıyorum hayatım boyunca zor unutacağım. Bu coğrafyada yaşayan bireyler için pek önemli görünmese de, daha sonra dünyanın siyasi düzenini değiştirecek ve ülkeleri kutuplaştıracak olan bu olay Amerika Birleşik Devletleri (ABD) vatandaşları üzerinde ciddi bir travma yarattı. Bu öyle bir psikolojik travma ki müziklere, filmlere ve haberlere yansıyan bir durum haline geldi. Halen daha bir çok ABD patentli sinema filminde 11 Eylül'den kaynaklanan ön yargılar, kalıp düşünceler, ırkçılık, din düşmanlığı vb. tutum ve davranışları görmemiz mümkün.

"Unutulmayan en önemli an"

Geçtiğimiz aylarda Sony Electronics ve Nielsen televizyon araştırma şirketi tarafından ABD vatandaşları arasında yapılan bir araştırma gösteriyor ki; bireyler son 50 yıl içerisinde "unutulmayan en önemli an" olarak Dünya Ticaret Merkezi'nin yıkılış görüntülerinin olduğunu gösteriyor. Araştırmaya göre, listede ikinci sırayı 2005 yılında Louisiana ve Mississippi eyaletlerinde yaşanan "Hurricane Katrina" kasırgası yer alıyor. Üçüncü sırada ise, 1995 yılında ABD'li aktör ve futbolcu Orenthal James Simpson'un cinayet ile suçlandığı ve sonrasında bu suçtan beraat ettiği davası yer alıyor.

"Tekrar" ve "sıklık"

11 Eylül'de yaşanan ve İkiz Kuleler'in yıkılmasıyla sonuçlanan saldırıların ardından toplu iletişim araçları çok fazla yayın yaptı. O günler ile ilgili aklımızda kalan önemli bir detay ise, medya sorumlu bir yayıncılık benimseyerek; cesetler, ölü insanlar ve kanlı görüntüleri izleyicilerle buluşturmamış olmalarıydı. Tüm bunları kamuoyu yararı gözeterek yaptıklarını anlamak güç değildi. Zaten psikolojisi etkilenmiş olan bireylerin, daha da etkilenmemesi için alınmış doğru bir karar olduğunu söyleyebiliriz. Olayla ilgili görüntülerin defalarca televizyonlarda tekrar tekrar gösterilmesi ise bireylerin aklında yer etmesini sağladığını düşünüyorum. "Tekrar" ve "sıklık" medyada özellikle reklamlarda kullanılan en önemli tekniklerin başında geliyor. Haberlerde günlerce gösterilen uçakların çarpma, kulelerden yükselen duman ve yıkılış anı görüntüleri elbette bu olayın son elli yılda unutulmaz görüntülerin başında yer almasını sağladı.

"Ya bizimlesiniz, ya da teröristlerle"

ABD medyası bu noktada her ne kadar da sorumlu bir yayıncılık benimsemiş olsa dahi, aynı sorumluluk politik bakımdan yapıl(a)madı. Olayın yaşanmasından kısa bir süre sonra dönemin ABD Başkanı George

W. Bush dünya kamuoyuna bir açıklama yaptı. Söz konusu açıklama, temel olarak terörizmi kınamaya yönelik olsa dahi, metin içerisinde çok fazla geçen "şeytan" ve "bizler/onlar" ikilemi konunun nasıl algılandığını ortaya koyuyordu. Olaydan bir kaç gün sonra 20 Eylül 2001 tarihinde George W. Bush bir başka tarihi konuşma daha yaptı. Bu konuşmada Bush açıkça vurguluyordu ki: "Tüm bölgelerde, tüm ülkeler. Şimdi bir karar vermelidir. Ya bizimlesiniz, ya da teröristlerle". Amerikan başkanın olayı bu kadar siyah ve beyaz görmesi ve kamuoyuna bu şekilde demeçler vermesi sonrasında terörizme destek veren tüm ülkeler açıkça tehdit ediliyordu. Bu noktada terörizmin ne olduğu? Veya terörizme destek vermenin nasıl olduğu? tanımlanmadı. Siyasilerin bu konuyu tanımlamadığı gibi, medya da bu konuda çok fazla eleştirel ve sorgulayıcı bir yayın politikası benimsemedi.

Güçlü medya olanakları

11 Eylül görüntülerinin tekrar ve sıklıkla yayınlanmasının dışında, bireylerin aklında yer etmesinin bir diğer sebebi de yukarıda bahsedildiği gibi "elit" kesimlerin ve politikacıların medya üzerinden yaptıkları açıklamalardır. Gündemden uzun bir süre düşmeyen bu demeçler dünya kamuoyunda çok tartışıldı. Bir diğer sebep ise, ABD'nin güçlü medya olanaklarına ve ağına sahip olması gösterilebilir. Dünyada medya düzenine bakıldığı zaman, medyanın büyük sermaye grupları tarafından denetlendiğini ve kontrol ettiğini biliyoruz. İşte bu gruplara sahip olan kişiler Amerikan ekonomisi ve çıkarları adına George W. Bush'un yayında olmaları gerekiyordu. Öyle de oldu. Bush'un kesin çizgilerle çizdiği bu yolda yanında kendisini destekleyen medya düzenine ihtiyaç vardı. Böylece: "Bu ülke terörizme destek veriyor, cezasını verelim. Haydi düşmanlarımızla/şeytanlar ile savaşmalıyız" şeklindeki argümanlara medyadan çok az eleştiri ve karşı duruş sergilendi. "Terör ile mücadele" politikası kapsamında 11 Eylül 2001 tarihinin üzerinden bir ay dahi geçmeden, 7 Eylül 2001'de Afganistan'a karşı savaş ilan edildi. Amerikan hükümeti 11 Eylül'ün sorumlusunu bulmuş, cezasını da kendisi veriyordu.

Bir başarı öyküsü

Bu noktada medyanın "terör ile mücadele" politikasına destek vermemesi düşünülemezdi. 11 Eylül saldırısının sorumlusu olarak bulunması gereken kişi ise El-Kaide'nin başı Usame Bin Ladin oldu. Böylece medya desteği ile 11 Eylül'de yaşanan maddi ve manevi kayıplar unutulmuş, gözler ve akıllar Afganistan savaşına çevrilerek gündem değiştirilmişti. Bireyler belki de bu olay ile ilgili hükümeti suçlayacakken, olay kahramanlığa ve bir başarı

öyküsüne dönüştürülebildi. Tüm bunlar da medyanın gücüyle yapılmış oldu. Medya, Afganistan'da yaşanan savaşı meşru ve haklı gösterebilmek adına yayınlar yaparak savaşı destekledi. Yayınlarda muhalif seslere ve karşı görüşlere çok az yer verildi. Oysa savaşın görünmeyen yüzünden dolayı birçok masum sivil, kadın ve çocuk hayatını kaybetti. İnsanlar bu savaştan dolayı açlık, susuzluk ve sefaleti yaşadı. Tüm bunlar yetmezmiş gibi medya sayesinde "şeytan" ve "terörist halk" olarak damgalanarak, kendilerine karşı yapılan her türlü şiddet ve zulüm de meşru görüldü. İkiz Kulelere karşı yapılan saldırı ne kadar kınanması gerekiyor ise, Afgan halkına karşı yapılanlar da aynı şekilde kınanmalıdır. Şiddetin şiddet ile çözülemeyeceği bir kez daha karşımıza çıkmıştı. İşte bu yüzden ki, barış gazeteciliğini; halkın yanında, eleştiren ve sorgulayan gazeteciliği yapmamız gerekiyor. Ancak bu şekilde gerçekler ortaya çıkabilir ve çözülmesi yönünde çabalar sarf edilebilir.

Haberlerde günlerce gösterilen uçakların çarpma, kulelerden yükselen duman ve yıkılış anı görüntüleri elbette bu olayın son elli yılda unutulmaz görüntülerin başında yer almasını sağladı.